

Korruption, muta - ekonomisk brottslighet

Berör det mig?

VÄSTERÅS STAD

Korruption, muta - ekonomisk brottslighet

Berör det mig?

Korruption är missbruk av förtroendeställning för egen eller närståendes vinning. Den vanligaste formen av korruption är muta.

Andra former av korruption är stöld, förskingring, bedrägeri, trolöshet mot huvudman och brott mot regelverk.

Närliggande frågor är jäv och vissa bisysslor.

Vad säger lagen om mutor?

Svensk lagstiftning mot mutor är sträng. Det är straffbart både att ta emot och ge mutor. Lagregler om tagande och givande av muta finns i 10 kap brottsbalken. Reglerna omfattar arbetstagare och uppdragstagare, oavsett om de är anställda i offentlig eller privat tjänst och oberoende av befattning eller anställningsform. Reglerna omfattar även förtroendevalda.

Mutbrott begås när någon för egen del eller för annans räkning tar emot en otillbörlig förmån eller belöning för sin tjänsteutövning. Detsamma gäller om personen begär en otillbörlig förmån eller låter sig bli utlovad en sådan förmån. Det behöver inte finnas något orsakssammanhang mellan den otillbörliga förmånen och det sätt på vilket arbetstagaren utför sitt arbete. Att arbetstagaren betraktar sig som omutlig och inte anser sig påverkad av förmånen saknar betydelse. Det hjälper inte heller om arbetstagaren tar emot eller utnyttjar en otillbörlig förmån på fritiden, det kan ändå anses som en muta.

Vad är mutor?

Lagstiftningen talar om otillbörliga förmåner samt tagande och givande av muta.

TAGANDE AV MUTA är om du eller någon dig närstående begär eller tar emot en förmån som ges i syfte att påverka dig i någon riktning i din tjänsteutövning.

GIVANDE AV MUTA är att ge eller utlova en förmån med syfte att påverka någon i dennes tjänsteutövning.

Varför måste mutor förhindras?

Som anställd och förtroendevald får man aldrig missbruka sin ställning. Vi ska inte ens kunna misstänkas för att låta oss påverkas av förmåner från utomstående. Förtroendet för vår saklighet och opartiskhet får inte rubbas. Ett skadat förtroende är mycket svårt att reparera.

Var går gränsen mellan en tillåten förmån och en muta?

Gränsen för när en förmån blir en muta är flytande och kan växla från tid till annan liksom mellan olika arbetsuppgifter och är beroende av den befattning som mottagaren av en förmån har.

I varje enskilt fall måste en samlad bedömning göras. Det går inte heller att bestämma belopps- eller värdegränser för vad som ska anses som en otillbörlig förmån. Även en förmån av lågt värde kan vara en muta om den kan ge en känsla av tacksamhetsskuld och kan antas påverka mottagaren och dennes handlande i tjänsten.

Vid myndighetsutövning, till exempel handläggning av stöd, - tillstånds- eller tillsyns-ärenden, samt vid hantering av andra känsliga arbetsuppgifter, såsom upphandling, ska du avstå från alla typer av förmåner, även en enkel bricklunch.

Om dina arbetsuppgifter inte består av myndighetsutövning, och inte heller på annan grund är känsliga, är det normalt tillåtet med följande förmåner:

- Enstaka befogade arbetsmåltider av vardaglig karaktär.
- Enklare reklamföremål och mindre varuprover.
- Sedvanliga gåvor av lågt värde, exempelvis minnesgåvor.
- Enklare uppvaktning på högtidsdagar eller vid sjukdom.
- Kaffebröd, blommor och liknande av lågt värde.

Exempel på förmåner som alltid är otillbörliga:

- Alla typer av penninggåvor, värdepapper och liknande.
- Rätt att förfoga över båt, fritidshus, fordon och liknande för privat bruk.
- Helt eller delvis betalda nöjes- eller semesterresor.
- Förmåner med rätt att ta med medföljande, till exempel make eller maka.

Exempel på en förmån som kan vara tillåten under vissa förutsättningar;

- Konferens och mässbesök bekostade av leverantörer som Västerås stad har avtal med, eller i framtiden kan tänkas teckna avtal med, kan vara tillåtna om det kan anses som en befogad åtgärd, det är ett seriöst program, inte för många kringarrangemang av nöjeskaraktär och personen har nytta av det i sitt arbete. Inbjudan ska ställas till arbetsgivaren som bedömer om och i så fall vem som ska delta. Kostnader för resa och uppehåll bekostas av arbetsgivaren.

Använd dig av en enkel checklista:

- Är det lagligt?
- Känns det bra?
- Skulle du vilja att det granskades?
- Fråga dig själv varför du får den här förmånen, vad är syftet?
- Finns det någon koppling mellan förmånen och din tjänsteutövning?
- Riskerar du att bli påverkad i din tjänsteutövning mot en viss person eller leverantör?

Rådgör gärna med din närmaste chef. Betrakta varje förmån som du är det minsta tveksam till som otillbörlig.

Hur ska jag hantera en situation där jag erbjuds en förmån som kan vara otillbörlig?

Tacka nej till förmånen. Då riskerar du inte att utsätta dig för misstanken om muta. Du är anställd eller förtroendevald inom offentlig förvaltning och på en sådan ställs mycket höga krav.

Kan chefens samtycke befria mig från personligt ansvar?

Nej. Mottagaren har själv ansvar för att bedöma om man ska ta emot en förmån. En otillbörlig gåva blir inte tillbörlig genom att en chef godkänner den.

Vad kan hända om jag tar emot en muta?

Det finns risk för straffrättsliga, arbetsrättsliga och skatterättsliga konsekvenser. Straffet för mutbrott är böter eller fängelse i högst två år. Om brottet är grovt blir straffet längre. I en domstolsprövning hjälper det inte att man som mottagare kan visa att man inte låtit sig påverkas av förmånen. För straffbarhet är det tillräckligt att det funnits en möjlighet för mottagaren att i sin tjänsteutövning gynna givaren.

Risken för att en förmån betraktas som otillbörlig är större om den lämnas till en anställd eller förtroendevald i offentlig förvaltning, till exempel en kommun, än om den lämnas till en anställd i ett privat företag.

Vilken inställning har Västerås stad till att anställda och förtroendevalda tar emot förmåner?

Vi ska vara ytterst restriktiva i alla situationer.

Vid myndighetsutövning, det vill säga vid beslut om förmåner och skyldigheter för enskilda och företag, gäller nolltolerans.

Vid hantering av andra känsliga arbetsuppgifter, till exempel upphandling, gäller nolltolerans.

Vad gör Västerås stad för att förebygga korruption?

Information och regler för vad som gäller för anställda i Västerås stad är viktiga för att förebygga korruption. Reglerna måste göras kända för samtliga anställda. Denna folder är ett exempel på hur vi vill uppnå detta. Information publiceras både på Västerås stads hemsida och på vårt intranät, Insidan.

I Riktlinje för intern kontroll i Västerås stad finns ansvar och rutiner för riskanalyser och systematiskt arbete med intern kontroll.

En viktig del av arbetet med en fungerande intern kontroll är att vi har rutiner som begränsar riskerna för korruption. Kontroller enligt fastställd internkontrollplan sker även i efterhand.

En annan viktig del i arbetet med intern kontroll är kontrollmiljön. Den inkluderar hur chefer och anställda hanterar eventuella misstankar om korruption och ekonomisk brottslighet. I kontrollmiljön inkluderas även att i vårt dagliga arbete ständigt utveckla våra processer. Inte bara för att bli effektivare i vårt arbete utan även för att minska olika risker i våra processer. Där kan du som anställd bidra genom att uppmärksamma berörda personer om du ser ett behov av att utveckla eller ändra en process, exempelvis för att begränsa risken för korruption eller muta.

Vart vänder jag mig.....

... med frågor om korruption och muta?

Diskutera med din närmaste chef eller en av kommunens jurister.

Läs mer:

- Västerås stads riktlinjer för representation
- Riktlinje för bisysslor
- Om mutor och jäv, SKL 2012-09-01
- www.institutetmotmutor.se

... om jag misstänker någon arbetskamrat för korruption av något slag?

Diskutera med din närmaste chef eller en av kommunens jurister.

... om jag ser ett behov av att utveckla eller ändra rutiner för att begränsa riskerna för korruption och muta?

Diskutera med den som är processansvarig för den process som berörs.

Om du inte känner till vem denne person är så ta upp det med din närmaste chef istället.

Du kan göra skillnad!

Vill du anmäla en misstanke anonymt kan du göra det i ett brev till chef eller en av kommunens jurister. Även en anonym anmälan kommer att utredas, men innebär att ingen återkoppling kan göras.

VÄSTERÅS STAD

Stadsledningskontoret
Stadshuset, 721 87 Västerås
Kontaktcenter: 021-39 00 00
www.vasteras.se